

Eesti keele õppimise võimalused ja vahendid

Eesti Komitee Kooli- ja Noortetoimkonna poolt korraldatud IX kasvatuspäeva üldteemaks oli: Eesti keele õppimise võimalused ja vahendid. Kasvatuspäev toimus Stokholmis Fontainebleau konverentsiruumides kolmekuningapäeval 6. jaanuaril. Osavõtjaid oli üle 120. Kasvatuspäeval esinesid fil.dr Johan Ungerson, tekn. dr Ivar Paljak, fil. lic. Paul Laan, fil. mag. Leelo Pukk ja mag. pööbl. Herman Rajamaa.

Eesti kooli areng ja eesti koolid Rootsis

Fil. dr Johan Ungerson andis oma avakõnes ajaloolise ülevaate eesti kooli arengust ja eesti koolidest Rootsis.

Võitlus emakeelse kooli eest eesti ajaloo ulatub kaugemale tagasi. Meie tunne hästi ajaloo valgusel seda võitlust, mis meie eesti haritlase Jakob Hurda ja Carl Robert Jakobsoni juhtimisel pidasid eestikeelse kooli ja eestikeelse kirjasõna eest. Kui oli kätte võidetud vene- ja saksakeelsete koolide kõrval ka eestikeelne rahvakool, järgnes äge võitlus eestikeelse kõrgema kooli saamiseks. Eesti rahvas pani kokku suure summa raha selleks, et tuleks toime eestikeelne kõrgem kool. Nagu teame saadi valmis rohkem kui 100 aastat tagasi Eesti Aleksandrikooli organisatsioon. - See oli suur saavutus sellel ajal. Siis aga tekkis kriis ja sügav lõhe rahvuslikus võitlusrindes nii hästi võitlustaktika kui ka rahvuspoliitiliste sihtide pinnal. Jakob Hurt sõnastas siin ~~esimese-eesti~~ esimesena eesti rahvuslikud sihid: võidelda germaniseerimise vastu, arendada eesti talurahvast kõikseisulik eesti natsioon, võidelda kultuurilise elutaseme tõstmise eest ja uskuda eesti rahva geeniusse ja ta elujõu püsivusse. Carl Robert Jakobson radikaalse liikumise juhtijana võidab seekord sellel võitlusrindel. Siis aga järgneb Jakob Hurda tagasitõmbumine ja Jakobsoni ootamatu surm, mis ^{Baltimaade} ~~annavad~~ rahvuslikule liikumisele suure hoobi. - Sellele järgneb ka varsti ~~Baltimaade~~ venestamise poliitika. Venestamispoliitika läbiviimiseks venestati 1880. aastate teisel poolel eesti kool, kohus, politsei ja asjaajamise keeleks sai ainult vene keel. Eesti rahva poolt kokku pandud suur rahasumma Eesti Aleksandrikooli asutamiseks kasutati vene riigivõimu poolt venekeelse linnakooli asutamiseks. Sellega oli seekord nurjunud aastakümnete pingutus saada eestikeelset kõrgemat kooli. Sajandi algul pandi jälle eesti haritlaste eestvõttel kindlam alus eestikeelsele koolile, mis oma tõusu ja mõõnadega juhtis meie rahva välja riiklikule, poliitilisele ja kultuurilisele iseseisvusele. Siit algas eesti rahvale enneolematu hariduse ja kultuuri tõus. Eesti kool kõikides astmetes tegi läbi kiire arengu ja

sai meie rahvale kasvatuse- ja haridusekoldeks. Meie kes oleme saanud eesti kooli kasvatuse ja hariduse vabas Eestis võime ennast pidada õnnelikkudeks inimesteks. See emakeelne kool algkoolist kuni ülikoolideni on annud meie rahvale selle vaimse jõu mis on meie rahvast okupeeritud kodumaal üle aidanud rasketest katsumisaegadest ja samuti on eesti kooli vaimne vara see mis on olnud meile vabas maailmas põhikapitaliks uue kodu rajamisel.

Eesti kool Rootsis sai oma alguse laagrikoolidena juba 1944.aastal. Sellele järgnesid algkoolid, gümnaasiumid Sigtunas ja Stokholmis ning eestikeelsed täienduskoolid paljudes kohtades. - Lubatagu nüüd minul lühidalt vaadelda nende koolide saatust aegade voolus ja samaaegselt ka anda ülevaade meie haridus- ja kasvatustööst siin rootsis, eriti aga aastal 1977.

Sigtuna Eesti Gümnaasium sai töötada internaatkoolina ainult paar aastat. Stokholmi Eesti Gümnaasiumi eluiga on olnud pikem. Sellejuures on ta aga läbi teinud palju raskeid katsumisi. Gümnaasiumilt võeti ära niihästi riiklik kui ka omavalitsuse toetus alates 1970. aastast. Kaheksa viimast aastat on gümnaasium töötanud ilma riikliku ja omavalitsuse toetuseta aga ta suutis siiski näiteks möödunud aastal välja lasta 5 abiturienti. Eesti algkoolid Stokholmis ja Göteborgis on 6-klassilised koolid alg- ja keskastmega. Need koolid on hea pedagoogilise tasemega ja täidavad suurepäraselt oma ülesannet. Eesti täienduskoolid on praegu valitseva olukorra tõttu halvemas olukorras kui kunagi varem, aga nad töötavad ja töötavad hästi. - Eesti Gümnaasiumile Stokholmis uuesti parema majanduslise kandepinna loomine ei ole siiani tulemusi andnud. Samuti on eesti koolile kõrgastme saamine korduvalt valitsusvõimude poolt tagasilükatud. Möödunud aastal on jälle seda toetust korratud. Tulemusi veel ei tea.

Eesti suvekodud Kungla, Ojamaa ja Valgeranna on töötanud täie koormatusega. Nendes kolmes suvekodus töötas ka eesti suvekool andes õpetust eesti keeles ja eestipärastes ainetes - pedagoogiline töö seal oli intensiivne ja edukas.

Eesti mängukoolid Stokholmis, Göteborgis, Lundis ja mujal on eesti perekondadele abiks lapse eestikeelses kasvatustöös. Selles eestipärases miljöös saavad meie mudilased veerida esimesed lugemispalad eestikeelsest lasteraamatust ja saavad treenida eesti keelt. Seal kus leidub eesti lapsi peaks kohalikud organisatsioonid hoolitsema et kõik eelkooliealised eesti lapsed käiks eestikeelses mängukoolis.

Eesti Noortetöö on ka möödunud aastal olnud aktiivselt tegev, on korraldatud kursusi ja õppepäevi mitmel erialal. Kogu tegevus Noortetöös toimub

eesti keeles ja kursustel õpetatakse eesti keelt.

Eesti rahvuslikud kirikud on suureks abiks rahvuslikus kasvatustöös, nii on ka möödunud aastal antud leeriõpetust ja muud kristlikku õpetust pühapäevakoolides.

Eesti ajalehed on möödunud aastal rohkesti kaasa aidanud rahvuslikus kasvatustöös. Siin võiks mainida, et "Teatajal" on kaasas lehekülg noortele ENT, ja "Eesti Päevaleht" toob noortele eestikeelseid seeriaid. "Teataja" ja "Eesti Päevaleht" kui ka mõned teised eestikeelsed ajalehed on saanud eelmisest aastast alates riiklikku pressitoetust, nii et meie ajalehed saavad edasi ilmuda praegusest majanduskriisist hoolimata. Hoolitsega selle eest et igas peres oleks eesti ajaleht.

Rootsi-Eesti Õpperaamatufond on ka möödunud aastal saatnud tasuta "Eesti aabitsa" kõikidele eesti lastele 4-aastaseks saamisel.

Eesti Komitee Õppevahendite kogu laenutab välja ja ka müüb vajalikke õppevahendeid.

Eesti koolide olemasolu eest Rootsis kui ka teistes maades käib nüüd jälle intensiivne võitlus. Meie peame alati meeles pidama, et meie rahvuslik kool on meie lastele kasvatusasutuseks ja et seal toimuv pedagoogiline töö ei piirdu ainult mõnekümne minuti eesti keele teksti veerimisega nädalas, vaid see on üks pedagoogiline tervik paljude eri ainetega ja eri momentidega kasvatustöös ja seda ei saa mitte millegi muuga asendada.

Meie ligemaks ja suuremaks eesmärgiks on, et vabas maailmas oleks vähemalt üks eesti kool, kus eesti lapsed võiksid saada alg-, kesk- ja gümnaasiumi hariduse. Ja see kool peaks asuma Euroopas ja nimelt Rootsis. Selle juures on minu sooviks ja palveks, et eestlaskond vabas maailmas oleks siin ühises võitlusrindes.

Ma lõpetan oma sõnavõtu Jakob Hurda teesiga: Võidelda kultuurilise elutaseme tõstmise eest ja uskuda eesti rahva geeniusse ja ta elujõu püsivusse.